

राज्यस्तरीय 'राज्य उत्पन्न विषयक सल्लागार समिती' (Advisory Committee on State Income) स्थापन करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
नियोजन विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : असांसं १३२४/प्र.क्र.११२/का.१४१७

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : २७ नोव्हेंबर, २०२४

प्रस्तावना :

राज्याच्या अर्थव्यवस्थेच्या विकासाचे मोजमाप करण्याचे 'स्थूल राज्य उत्पन्न' व 'दरडोई राज्य उत्पन्न' हे महत्वाचे निर्देशक आहेत. अर्थव्यवस्थेच्या विविध अंगी अभ्यासासाठी तसेच राज्याची वित्तीय स्थिती समजण्यासाठी स्थूल राज्य/ जिल्हा उत्पन्नाच्या तसेच दरडोई उत्पन्नाच्या आकडेवारीचा उपयोग होत असतो. त्याचप्रमाणे राज्यातील कृषी, संलग्न सेवा, उद्योग, सेवा इत्यादी विविध क्षेत्रातील वृद्धीदराचे मोजमाप करण्याचे हे एक महत्वाचे साधन आहे. त्याचप्रमाणे या विविध क्षेत्रातील वृद्धीदर वाढविण्यासाठी सर्वांगिक उपाययोजना करण्यासाठी राज्य उत्पन्नाच्या आकडेवारीचा उपयोग होत असतो. सध्या राज्य उत्पन्नाची आकडेवारी केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शनाखाली व कार्यपद्धतीनुसार पायाभूत वर्ष २०११-१२ च्या आधारे तयार करण्यात येत आहे. सदर पायाभूत वर्ष बदलण्याचे केंद्र शासनाने निश्चित केले असून त्यावर निर्णय घेण्यासाठी सांख्यिकी व कार्यक्रम अंमलबजावणी मंत्रालय, राष्ट्रीय सांख्यिकी कार्यालय, नवी दिल्ली, भारत सरकार यांनी २७ जून २०२४ रोजीच्या अधिसूचनेद्वारे (Extraordinary Gazette) 'राष्ट्रीय लेखा सल्लागार समितीची' पुनर्रचना केली आहे. त्याच धर्तीवर राज्य स्तरावर "राज्य उत्पन्न विषयक सल्लागार समिती (Advisory Committee on State Income)" स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याअनुषंगाने शासन पुढील प्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :

केंद्र शासनाच्या धर्तीवर राज्य स्तरावर स्थूल राज्य उत्पन्नाचे अंदाज परिगणित करण्यासाठी सुयोग्य पायाभूत वर्ष निश्चित करणे, तसेच स्थूल राज्य उत्पन्न व जिल्हा उत्पन्न अधिक अचूक पद्धतीने परिगणित करण्यासाठी सुयोग्य कार्यपद्धती सुचविणे यासाठी 'राज्य उत्पन्न विषयक सल्लागार समिती' (Advisory Committee on State Income) स्थापन करण्यात येत आहे.

२. सदर समितीची रचना खालील प्रमाणे राहिल.

अ.क्र.	सदस्यांचे नांव / पदनाम	समितीतील पदनाम
१	डॉ. अभय पेठे, माजी प्राध्यापक तथा अर्थशास्त्रज्ञ, मुंबई विद्यापीठ	अध्यक्ष (अशासकीय)
२	डॉ. जितेंद्र व. चौधरी, संचालक (संशोधन), महाराष्ट्र इन्स्टिट्यूशन फॉर ट्रान्सफॉर्मेशन, मुंबई	सदस्य (अशासकीय)
३	डॉ. एस. चंद्रशेखर प्राध्यापक, इंदिरा गांधी इन्स्टीट्यूट ऑफ डेव्हलपमेंट रिसर्च, मुंबई	सदस्य (अशासकीय)
४	डॉ. जे. डेनिस राजकुमार, अर्थतज्ञ, Economic & Political Weekly संस्था	सदस्य (अशासकीय)
५	संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई	सदस्य (शासकीय)
६	उपसचिव, नियोजन विभाग (कार्यासन १४१७), मंत्रालय, मुंबई	सदस्य (शासकीय)
७	अपर महासंचालक, राष्ट्रीय लेखा विभाग, राष्ट्रीय सांख्यिकी कार्यालय, भारत सरकार यांचे प्रतिनिधी	सदस्य (शासकीय)
८	प्रधान सल्लागार, सांख्यिकी विभाग, भारतीय रिझर्व बँक यांचे प्रतिनिधी	सदस्य (शासकीय)
९	अपर संचालक, शाश्वत विकास ध्येय कक्ष, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई	सदस्य (शासकीय)
१०	आयुक्त, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रतिनिधी	सदस्य (शासकीय)
११	विकास आयुक्त, उद्योग विभाग, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रतिनिधी	सदस्य (शासकीय)
१२	आयुक्त, वस्तू व सेवा कर, महाराष्ट्र राज्य यांचे यांचे प्रतिनिधी	सदस्य (शासकीय)
१३	प्रादेशिक सहसंचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय (दोन)	सदस्य (शासकीय)
१४	उपसंचालक, जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, (दोन)	सदस्य (शासकीय)
१५	सहसंचालक, राष्ट्रीय उत्पन्न शाखा, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई	सदस्य सचिव

राज्य उत्पन्न विषयक सल्लागार समितीच्या बैठकीमध्ये वेळोवेळी चर्चेसाठी घेण्यात येणाऱ्या विषयांच्या अनुषंगाने उपरोक्त अनुक्रमांक ७ ते १२ मधील विविध संस्था / कार्यालयांतील संबंधित अधिकाऱ्यांना निमंत्रित करण्यात येईल. तसेच समिती सदस्यांव्यतिरिक्त आवश्यकतेनुसार एखाद्या विषयाच्या अनुषंगाने तज्ञ व्यक्ती किंवा अधिकारी यांना बैठकीसाठी निमंत्रित करण्याचा अधिकार समिती अध्यक्ष यांना असेल.

३. समितीची कार्यक्षमता पुढीलप्रमाणे :

१. केंद्र शासनाने राष्ट्रीय उत्पन्न परिगणित करण्यासाठीच्या पायाभूत वर्षामध्ये बदल करण्याबाबत घेतलेल्या निर्णयास अनुसरून राज्य उत्पन्न व जिल्हा उत्पन्नांचे अंदाज परिगणित करण्यासाठी पायाभूत वर्ष बदल करण्याबाबत आवश्यक त्या शिफारशी करणे.
२. राज्य उत्पन्नाचे अंदाज अधिक अचूकरित्या परिगणित करण्याच्या अनुषंगाने कार्यपद्धतीबाबत मार्गदर्शन, परिगणित करण्यात येणाऱ्या अंदाजाच्या गुणवत्तेमध्ये सुधारणा सुचविणे.
३. नव्याने निर्माण होणाऱ्या विदा स्रोतांचा (Data Source) जसे की, वस्तु व सेवा कराचा डेटा, MCA data इ. स्रोतांचा योग्यरित्या समावेश करण्याबाबत मार्गदर्शन करणे
४. जिल्हा उत्पन्नाचे अंदाज अधिक अचूकरित्या परिगणित करण्याकरीता कार्यपद्धती निश्चित करणे
५. ज्या क्षेत्र, उप क्षेत्रांसाठी थेट डेटा उपलब्ध नाही, त्या क्षेत्र, उपक्षेत्रांचे राज्य/ जिल्हा उत्पन्नाचे अंदाज परिगणित करण्यासाठी आवश्यकतेनुसार सर्वेक्षणासाठी विषय सूचविणे,
६. राज्य उत्पन्नाचे त्रैमासिक अंदाज परिगणित करणेसाठी कार्यपद्धती सुचविणे,
७. राज्य/जिल्हा उत्पन्नाशी संबंधित आवश्यक बाबींवर मार्गदर्शन करणे.
४. सदर समितीचा कालावधी शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून तीन वर्षांकरिता असेल. त्याचप्रमाणे समितीच्या अध्यक्षांनी विहित केल्याप्रमाणे बैठका वेळोवेळी आयोजित करण्यात येतील. समितीतील अशासकीय सदस्यांना रु.४,०००/- इतके प्रतिदिन बैठक मानधन अनुज्ञेय राहील.
५. वरीलप्रमाणे समितीच्या कार्यान्वयनाकरीता, अशासकीय सदस्यांना मानधन अदा करण्याकरीता तसेच बैठकांच्या आयोजनाकरिता होणारा खर्च “मागणी क्रमांक ओ -९, ३४५४, जनगणना सर्वेक्षण व सांख्यिकी ०२, सर्वेक्षण व सांख्यिकी, ११२, आर्थिक सल्ला व सांख्यिकी (०३) नियोजनाकरिता आकडेवारी मागणी (०३)(१५) राज्य सांख्यिकी पद्धतीची अंमलबजावणी (राज्य पुरस्कृत योजना) (३४५४ ०४८३) - १३ कार्यालयीन खर्च ” अंतर्गत उपलब्ध होणाऱ्या निधीतून भागविण्यात यावा.
६. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ५८३/२०२४/व्यय-८, दिनांक ३० ऑक्टोबर, २०२४ अन्वये प्राप्त झालेल्या सहमतीस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.
७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४११२७१५२२३४१३१६ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(मनिषा सावंत)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

- प्रत- १. मुख्य सचिव, मंत्रालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालयीन विभाग (सर्व)
३. समितीचे सर्व सदस्य (अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई यांचेमार्फत)
४. निवड नस्ती.